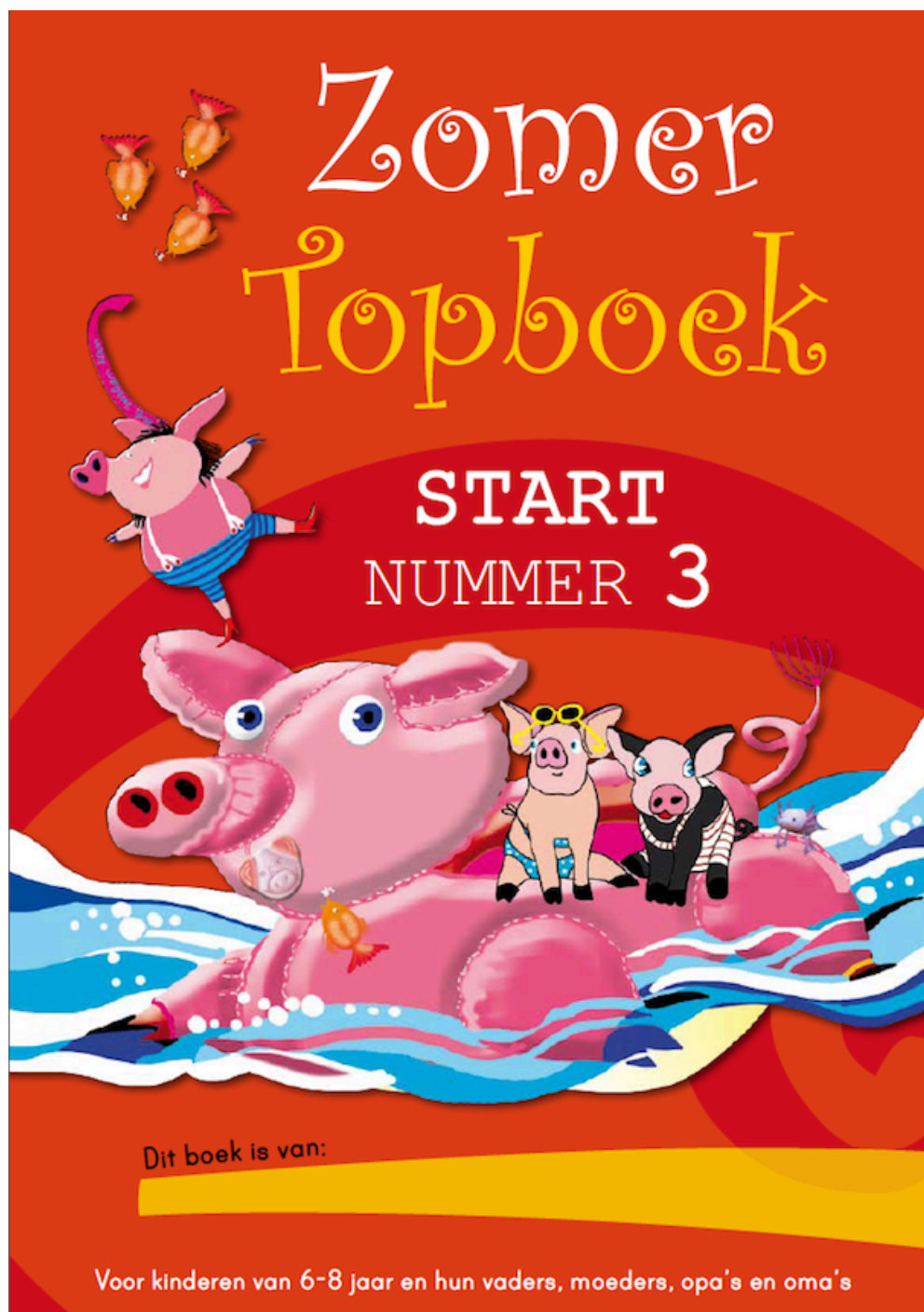

Slim werken met het ZomerTopboek

Tips voor en door leerkrachten om meer uit ZomerTopboek Start 3 te halen met kinderen uit laagtaalvaardige gezinnen

*Itie van den Berg en Anita Middel van Jules Plus
Met dank aan Janneke Straatsma, adviseur educatie bij Fers*

Uitgave: Jules Plus & Eduforce

De 'zomerdip'

De zomervakantie is voor kinderen en hun ouders een tijd van genieten en vrij zijn. De taalontwikkeling en het lezen gaan in veel gezinnen op een andere manier verder. Er worden spelletjes in de auto gespeeld, er gaat een tas met boeken uit de bibliotheek mee, ouders lezen voor in de tent, de kinderen worden betrokken bij informatie over uitjes, een aantal leuke apps wordt bewust aangeschaft, kinderen doen mee met berichtjes lezen en schrijven via e-mail of social media.

Maar in laagtaalvaardige gezinnen (gezinnen waar ouders weinig geletterd zijn of de Nederlandse taal beperkt beheersen) gaan er geen boeken mee, wordt er niet voorgelezen. Natuurlijk zijn er in deze gezinnen eveneens telefoons en apps, maar die zijn minder op lezen gericht. Gezinnen verschillen nogal. Steensel (in ZomerTopTips; Op zoek naar succesfactoren van vakantielezen, 2018) deelt gezinnen in naar de aard van hun laaggeletterdheid:

- Gezinnen waar ouders lezen om persoonlijke redenen (leesplezier) of als deel van hun dagelijks leven (functioneel lezen), waarbij ze hun kinderen erbij betrekken vanuit hun onderwijsondersteunend gedrag.
- Gezinnen met ouders die zelf weinig geletterde activiteiten uitvoeren, maar bij die weinige activiteiten de kinderen wel betrekken.
- Gezinnen die geen persoonlijk of functioneel leesmotief hebben en ook geen onderwijsondersteunend gedrag hebben ontwikkeld.

Laagtaalvaardige ouders zien de vakantie als een periode van ontspanning en laten het lezen even voor wat het is. Of ze ervaren extra stress omdat ze niet op vakantie kunnen en de kinderen een veel groter beroep op hen doen. Door hun eigen houding ten opzichte van lezen zullen ze minder vaak leesmomenten creëren met hun kinderen.

Het gevolg is dat kinderen uit laagtaalvaardige gezinnen het risico lopen hun leesvaardigheid te verliezen in de zes weken zomervakantie - de beruchte 'zomerdip' - terwijl kinderen uit geletterde gezinnen in de vakantie in leesniveau gelijk blijven of zelfs vooruitgaan, doordat ze juist blijven lezen.

Extra hulp

Voor kinderen uit gezinnen waar ouders zelf lezen en waarvan je weet dat ze de kinderen erbij betrekken, is extra aandacht voor vrijetijdslezen en het ZomerTopboek een feestje, omdat ouders en kinderen zelf allerlei ideeën hebben om lezen leuk te maken. 'Als we uit eten gaan, nemen onze kinderen altijd een boek mee. Dan hebben ze wat te doen als we wachten op ons eten.'

Voor de gezinnen met beperkte geletterde activiteiten, maar wel met onderwijsondersteunend gedrag kun je als leerkracht met het ZomerTopboek en de uitleen van boeken en gesprekken met ouders en het kind heel veel bereiken. Voor kinderen van groep 3 en 4 zijn het doorgaan met leeskilometers maken en het bouwen aan een leesplezier-attitude in de vrije tijd van groot belang.

Voor kinderen uit gezinnen met ouders die zelf geen leesmotief hebben en ook geen onderwijsondersteunend gedrag hebben ontwikkeld geldt dat er, ook in de vakantie, extra hulp nodig is om vakantielezen te stimuleren. Die hulp is er soms omdat het welzijnswerk of de bibliotheek activiteiten in de vakantie organiseert, of omdat vrijwilligers extra hulp bieden. Ook ouders van vriendjes of vriendinnetjes kunnen soms die hulp bieden door niet alleen voor te lezen aan hun eigen kind, maar ook aan een vriendje of vriendinnetje. Ga als leerkracht in gesprek met een kind uit een dergelijk gezin en met de ouders als dat lukt. Kijk samen wat er mogelijk is. Bied ouders, kinderen en grootouders extra begeleiding bij het werken met het ZomerTOPboek.

'Ik kon niet goed lezen als kind en dat werd toen maar zo gelaten. Ik weet wat het is om niet goed te kunnen lezen en schrijven. Nu kan ik het wel en ik merk hoe leuk het is om ons kleinkind voor te lezen. En ook in de auto gaat het leren door. Ze zien van alles onderweg. Om je heen kijken wat er te lezen valt, dat is toch een kleine moeite, lijkt me. En als je je kleinkind of je kind daardoor helpt dat het niet achterop raakt en lol in lezen krijgt, dat is toch mooi! Je kunt niet alles aan de leerkracht overlaten'.

Petra, ex-laaggeletterde en nu Taalambassadeur en oma, in:
ZomerToptips, 2018

In deze folder lees je allerlei tips om kinderen en ouders te stimuleren met het boek aan de slag te gaan. We zouden het leuk vinden als je de tips aanvult en ons deze met je ervaringen na de zomer toestuurt.

Tip vooraf

Ga met kinderen (en ouders) in gesprek over wat zij leuk vinden om in de vakantie te doen en bedenk samen hoe lezen daar een rol in kan krijgen. Maak daarover samen afspraken.

Het aanbieden van het ZomerTOPboek aan het kind

Tip 1

Neem het ZomerTOPboek door: wat zou het kind de moeite waard vinden om te lezen?

Tip 2

Besteed de laatste weken voor de vakantie voor een deel aan het ZomerTOPboek met de hele groep. Introduceer het boek. Blader er met de kinderen doorheen en geef het kind uit een laagtaalvaardig gezin daarbij extra aandacht. Vraag wat het leuk vindt om te gaan lezen. Onderzoek met het kind wat het beste bij hem past. Bekijk samen de verschillende soorten teksten en vraag wat het kind in ieder geval van plan is te gaan lezen. Wijs in het startboek op de sterren voor de moeilijkheidsgraad. Het is belangrijk dat het kind zich eigenaar gaat voelen van zijn eigen leestocht door het ZomerTOPboek. Het is geen boek dat je van voor naar achteren moet doorwerken, maar het is een boek waarin je (lees)ontdekkingen doet.

Tip 3

Geef alle kinderen een gombeertje mee (bladzij 5) en een biggetjesdropje (bladzij 9) op de dag dat het ZomerTOPboek meegaat naar huis en wijs op het proefje en de knutselactiviteit. Dan weet je dat ook kinderen uit bepaalde gezinnen de kans krijgen om deze activiteiten te doen.

Tip 4

Heb je de keuze van het kind genoteerd of samen met het kind gemarkeerd? Bekijk met het kind en de ouder na schooltijd de uitgekozen tekstsoorten in het boek. Formuleer verwachtingen, bijvoorbeeld: Ik ben benieuwd wat er gebeurt met het gombeertje in het glas water. Overleg met de ouder: is dat in de vakantie mogelijk? Schrijf over de meest opvallende verwachting/leeswens van het kind iets achterop het ZomerTOPboek bij juf/meester...

Tip 5

Voer een leesgesprek met het kind en zoek samen (indien mogelijk met de ouder erbij) twee boeken uit de Bibliotheek op School. Ook al geeft jouw school geen boeken mee naar huis, dan is het toch voor kinderen uit laagtaalvaardige gezinnen belangrijk om boeken te kunnen kiezen en in de vakantie boeken te hebben om uit te lezen. Je kunt ook de begeleidende bibliothecaris of een taalcoach uit het gezin vragen om met je leerling in de 'grote' bibliotheek twee boeken uit te zoeken. Een uitleenpasje voor kinderen is gratis.

Ouders als educatief partner

Hoe zien ouders hun rol en wat kunnen zij doen om als educatief partner vorm te geven aan lezen in de vakantie? Praat met de ouder tijdens het 10-minutengesprek of tijdens een gesprek na schooltijd ook over plezier hebben en samen beleven. De vakantie is vaak geen geschikte periode om oefeningen te doen, maar wel om samen te lezen, zoals een whatsappbericht, een recept, informatie over een uitje of een spannend boek. Ook het vertellen bij plaatjes in de eigen taal kan voor het kind een signaal zijn dat de ouders boeken ook belangrijk vinden. Het kind ervaart bovendien dat het een verhaal kan delen met de ouders. Het kan een uitdaging zijn om het kind te vragen de ouder voor te lezen in het Nederlands. Een complimentje van de ouder over het lezen van een gedeelte uit bijvoorbeeld een prentenboek of uit het ZomerTopboek kan voor het kind al een enorme stimulans voor het lezen betekenen.

Tip 6

Informeer ouders over het doel van het ZomerTOPboek. Geef aan dat het belangrijk is dat de kinderen en de ouders er lol aan hebben. Voor ouders staan er diverse tips in het boek. Neem die tips met ze door. Voor laagtaalvaardige ouders is de tip over de sterren van de opdrachten belangrijk, evenals de tip over hulp vragen bij een Taalhuis (Samen lezen moeilijk). Ga ook naar de site van Jules Plus met de ouder en laat het gedicht *Mijn hut* horen (<https://www.youtube.com/watch?v=-rSd7hbW93w&feature=youtu.be>). Laat kind en ouder tijdens het luisteren meekijken in ZomerTopboek, bladzij 3.

Tip 7

Benadruk bij ouders het leesplezier. Het gaat erom op een ontspannen manier te blijven lezen in de vakantie. Wijs bijvoorbeeld de mopjes aan en geef aan het kind en de ouders aan dat het kind de mop eerst voor zichzelf gaat lezen en dan aan de ouder vertelt in het Nederlands en eventueel ook in de moedertaal.

Tip 8

Download met het kind gratis het whatsapp-spel *Geheim* (<https://www.julesplus.nl/media/anita/Geheim.pdf>). Vraag de ouders of ze whatsappen en wat hun telefoonnummer is, en of het kind er in de vakantie een spel mee mag doen. Laat het laagtaalvaardige kind het spel samen met een andere leerling een keertje doen in de klas met een telefoon van school. Beide kinderen appen met hun ouders of met de taalvaardige ouder van het klasgenootje en kruisen de reacties (de geheimen) af in het formulier.

Na de vakantie met het kind

Tip 9

Na de vraag naar de mooiste beleving van de vakantie kun je dezelfde vraag stellen over het ZomerTOPboek. Bekijk samen met het kind wat het heeft gelezen of welke opdrachten het heeft uitgevoerd. Laat de leukste mop navertellen of voorlezen. Vraag hoe de proefjes gingen, bijvoorbeeld de proef met het gombeertje op bladzijde 5 of hoe de biggetjes van bladzijde 9 smaakten. Laat het kind erover vertellen of de teksten nog eens lezen. Kijk vooral naar wat er wel is gedaan en niet naar wat er niet is gedaan. Geef opbouwende feedback.

Na de vakantie met de ouder

Tip 10

Vraag ouders tijdens haal- en brengmomenten om een reactie: wat is hen opgevallen? Hoe vond hun kind het werken met een ZomerTOPboek? Geef ouders zo mogelijk ook feedback. Zij hebben ook moeite gedaan. Vooral opmerkingen over de leesvaardigheid van het kind of een reactie van het kind vinden ouders prettig om te horen.

Voorbeeld van een ouderbrief

(Voor laagtaalvaardige ouders werkt schriftelijke informatie niet en is een gesprek nodig!)

Geachte ouder,

Met het ZomerTOPboek proberen wij uw kind op een vrolijke en speelse manier aan de gang te houden met lezen gedurende de zomervakantie. Dit om de leesvaardigheid van voor de vakantie vast te houden.

De leerkracht bespreekt tijdens de laatste schoolweken voor de zomervakantie het boek met uw kind en vraagt welke teksten uw kind graag wil gaan lezen.

Ook uw rol is van belang:

- Ondersteun uw kind door samen momentjes te zoeken om te lezen en zorg voor de voorwaarden (rustige omgeving, glas drinken erbij, geen tijdsdruk).
- Lees de verhalen bijvoorbeeld samen. Bij een moeilijkere tekst kan meerdere keren lezen goed zijn.
- Bekijk samen de boekentips die in het ZomerTOPboek zijn te vinden. Laat uw kind een boek uitzoeken om in de vakantie te lezen of samen te lezen.
- Bedenk uw eigen leesopdrachten in de vakantie: onderweg of voor een uitje, of maak gebruik van de oudertips achterin het ZomerTOPboek.

Na de zomervakantie neemt uw kind het ZomerTOPboek weer mee naar school. Dan wordt het gesprek hierover voortgezet.

De eerste schooldag is ... augustus.

Fijne vakantie en veel leesplezier!

